

VKLJUČEVANJE PRISELJENCEV IN NJIHOVIH POTOMCEV V ŽIVLJENJE V LOKALNIH SKUPNOSTIH

MARINA LUKŠIČ HACIN,¹ JURE GOMBAČ,¹

ALEŠ BUČAR RUČMAN²

¹ Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije, Univerza v Novi Gorici, Ljubljana, Nova Gorica, Slovenija

luksic@zrc-sazu.si, jure.gombac@zrc-sazu.si

² Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

ales.bucar@um.si

Mednarodne migracije so nekaj običajnega, celo nujnega za razvoj držav in sočasno številnim posameznikom omogočijo udejanjanje potencialov. V političnem diskurzu se meje med različnimi oblikami migracij brišejo, migranti in njihovi potomci pogosto postanejo grešni kozli za težave lokalnega prebivalstva. V svetu, razdeljenem na nacionalne države, je možnost vstopa in bivanja na ozemlju druge države regulirana in nadzirana. Prakse držav se razlikujejo in nekatere prepoznavajo velik potencial migracij, njihov prispevek k odpravljanju težav na trgu dela, premoščanju demografskih izzivov itd. Zato spodbujajo migracije in uspešno integracijo ter odpravljajo birokratske ovire. Na drugi strani bolj zaprte države pod vplivom nacionalističnih nazorov uvajajo številne administrativne omejitve, dolgotrajne uradniške postopke in, če ne *de jure*, pa *de facto*, omejujejo priseljevanje. V prispevku predstavljamo primere pozitivnih lokalnih praks pri vključevanju priseljencev in njihovih potomcev v lokalno okolje.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.8.2023.5](https://doi.org/10.18690/um.fvv.8.2023.5)

ISBN

978-961-286-792-8

Ključne besede:
migracije,
družbena vključenost,
lokalna skupnost,
lokalni usmerjevalni
odbori,
begunci

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.8.2023.5](https://doi.org/10.18690/um.fvv.8.2023.5)

ISBN
978-961-286-792-8

Keywords:
migration,
social inclusion,
local community,
local steering committees,
refugees

INCLUSION OF IMMIGRANTS AND THEIR OFFSPRING TO THE LIFE OF LOCAL COMMUNITIES

MARINA LUKŠIČ HACIN,¹ JURE GOMBAČ,¹
ALEŠ BUČAR RUČMAN²

¹ Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts, Slovenian Migration
Institute, University of Nova Gorica, Nova Gorica, Ljubljana, Slovenia
luksic@zrc-sazu.si, jure.gombac@zrc-sazu.si

² University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
ales.bucar@um.si

International migration is normal, even necessary, for the development of countries, and simultaneously it enables many individuals to realise their potential. In political discourse, the boundaries between different forms of migration are blurred, and migrants and their descendants often become scapegoats for the problems of the local population. In a world divided into nation-states, the possibility of entering and staying in the territory of another country is regulated and controlled. The practices of countries vary and some recognise the great potential of migration, its contribution to solving labour market problems, overcoming demographic challenges, etc. They therefore encourage migration and successful integration and remove bureaucratic obstacles. On the other hand, more closed countries, influenced by nationalist views, impose many administrative restrictions, lengthy bureaucratic procedures, and, if not de jure, then de facto, limit immigration. We present examples of positive local practices in integrating immigrants and their descendants into the local environment.

1 Kratek pregled migracij v Evropi po drugi svetovni vojni

Realnost današnjega sveta je razdelitev ozemelj na posamezne nacionalne države. Kot pravi Castles (2000), je nacionalna država postala globalna norma in osnovna enota politične organizacije. Vpogled v zgodovino pa nam pokaže, da se meje držav spreminjajo, nastajajo nove države, nekatere razpadejo, druge se združujejo. Spremembe so stalnica mednarodnega prostora, ki ima na drugi strani vse od 19. stoletja osnovno skupno značilnost, tj. obstoj sistema nacionalnih držav. Kot ugotavljata Castles in Miller (1998), bi bile sodobne mednarodne migracije brez pomena, če svet ne bi bil organiziran v nacionalne države, Lukšič Hacin (1999) pa temu pritrди s tezo, da so mednarodne migracije zgodovinsko vezane na sodobnost in nastanek nacionalne države. Nacionalne države imajo moč oblikovanja določanja pravil na njihovem teritoriju, sprejemanja in izvajanja imigracijskih politik. To vključuje tudi moč formalnega določanja pravil, kdo in koliko časa lahko tam prebiva, opravlja delo, študira ali celo samo vstopi ali prečka to ozemlje. Prakse in politike držav se razlikujejo in nekatere prepoznavajo velik potencial migracij, njihov prispevek k odpravljanju težav na trgu dela, premoščanju demografskih izzivov itd. Zato spodbujajo mednarodne migracije in uspešno integracijo ter odpravljajo birokratske ovire, medtem ko druge tesneje zapirajo svoja vrata. Ob tem ne gre spregledati, da države poleg oblikovanja formalnih pravil lahko tudi *de facto* (in ne samo *de jure*) omejujejo priseljevanje z uvajanjem številnih administrativnih omejitev, dolgotrajnih birokratskih postopkov, kadrovske podhranjenostjo upravnih enot, centrov za tujce, azilnih domov in drugih pristojnih institucij.

Od druge svetovne vojne dalje so mednarodne migracije močno zaznamovale evropski (in globalni) prostor. Castles in Miller (1998) govorita, da živimo v »dobi migracij«. Po vojni so bile migracije v Evropi povezane z vračanjem beguncev in vojakov, sledilo je priseljevanje ljudi iz kolonij. Vse do sredine sedemdesetih let prejšnjega stoletja so evropski prostor na zahodni strani železne zavesе zaznamovale obsežne delovne migracije. Pomanjkanje delavcev v bogatih jedrnih državah je vodilo v načrtno novačenje delavcev v revnejših državah (pol)periferije. Ob zaostritvi gospodarskih razmer, ekonomski krizi v 1970-ih letih, dejstvu, da migracije delavcev niso bile le začasne in da so »delavci gosti« ostali v državah (tudi zaradi interesa delodajalcev, ki so želeli ohraniti že usposobljene delavce), sočasnem porastu ksenofobije in politizaciji vprašanja uspešnega sobivanja so evropske države začele omejevati ekonomske in delovne migracije. Možnosti zakonitega priseljevanja

so se tako bistveno zmanjšale (Bade, 2005; Castles in Miller, 1998; Cohen, 2006). V devetdesetih letih prejšnjega stoletja so Evropo zaznamovale begunske migracije, povezane z razpadom Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ) in vojnami na njenem ozemlju. Temu je sledilo »tretje zapiranje vrat Evrope« (Bade, 2005), ki je bilo tudi zapiranje zadnjih legalnih vrat. Evropska unija (EU) je sprejela niz pravil in praks, ki je omejil oz. otežil vstop nezaželenim »prišlekom«, med katerimi se znajdejo celo (nenaši, nebeli, nekrščanski) begunci z vojnih območij. Te »rešitve« vključujejo npr. enostransko razglasitev t. i. varne tretje države, iz katere begunci ne morejo zaprositi za formalno zaščito, nujno obravnavo vloge v prvi državi, kjer je prošnja za zaščito vložena, in vračanje prosilcev v to državo v primeru njihovega prehoda mej znotraj EU, sistem, ki onemogoča vlaganje prošnje za zaščito na diplomatskih predstavništvi v tujini. Na drugi strani države sočasno vabijo zaželeno in potrebne priseljence (npr. delavce v deficitarnih poklicih, izobražene, športnike in podjetnike (slednji v političnem diskurzu in pravilih niso niti naslovljeni kot priseljenci, temveč kot globalni podjetniki in investitorji)). Za piko na i je nekaterim najbolj elitnim krogom omogočen celo svojevrsten podvig, tj. pridobitev (»nakup«) državljanstva nekaterih držav EU z visoko denarno naložbo v njihova gospodarstva.

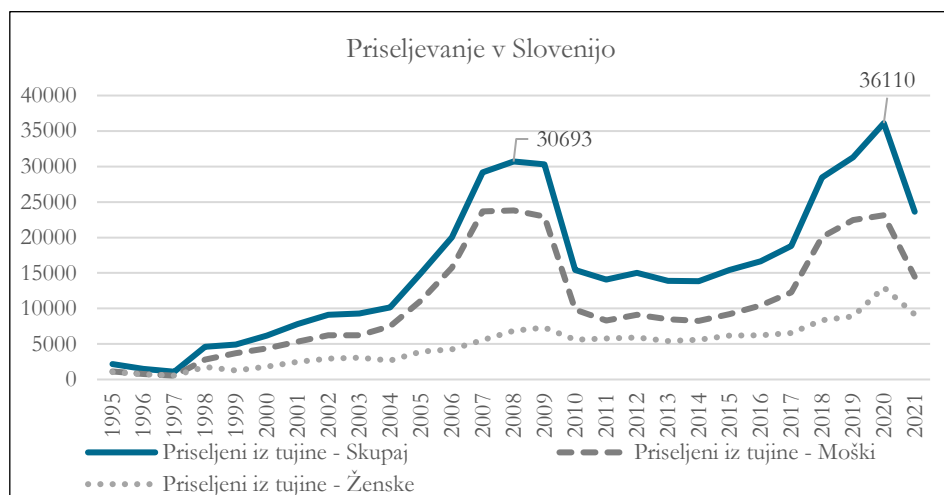
Zahodne države tako še zdaleč niso v celoti prepovedale in ustavile priseljevanja. Vloga nadzorstvenega sistema je namreč selekcija med zaželenimi in nezaželenimi migranti, ali kot pravita Weber in Bowling (2008), gre za »socialno razvrščanje«. Cilj je dopustiti in celo spodbujati prihod priseljencev, ki posedujejo ekonomski ali kulturni kapital (znanje ali veščine), v omejenem obsegu in v skladu s potrebami pa tudi prihod tistih, ki so pripravljeni opravljati slabo plačana, težka in zahtevna dela. Pri tem seveda ne gre prezreti, da je celoten spektakel (Anderson, 2010) nadziranja »nevarnih« beguncev in priseljencev osredotočen na politično-medijsko konstruirane podobe nevarnosti, pravi vzroki in grožnje – procesi, ki viktimizirajo tudi »nas« – pa ostajajo skriti za tančico strahu. Zakonske prepovedi in omejitve priseljevanja niso ustavile, temveč so ga naredile nezakonitega in s tem potisnile ljudi v iskanje pogosto tveganih rešitev, npr. iskanje pomoči pri tihotapcih z ljudmi, organizirani kriminaliteti, kar lahko vodi v trgovino z ljudmi, dolžniška razmerja, kršitve zakonodaje, delo na črno, izkoriščanje in ujetost v prekarnem delu (Albahari, 2015; Anderson, 2010; Bučar Ručman, 2014). Ironično zaostritve nadzora migracij, za katere se trdi, da naslavlajo probleme kriminalitete, tako krepijo organizirane kriminalne združbe in spodbujajo hujše kršitve.

1.1 Priseljevanje v Slovenijo

V Sloveniji so migracije po drugi svetovni vojni najprej vključevale notranje migracije s podeželja v mesta, nato pa so sledile sicer notranje, vendar »med-narodne« migracije (Josipovič, 2006) iz drugih republik skupne države. Te so vrhunec doživele konec 1970-ih in na začetku 1980-ih let. Politične, kulturne, družinske povezave, geografska bližina, ugled Slovenije, načrtno novačenje delavcev v tej regiji so vodili v nov porast priseljevanja v obdobju od leta 2004 do ekonomske recesije leta 2009 in nato ponovno po gospodarskem okrevanju od leta 2017 dalje (z upadom v času svetovne pandemije koronavirusa v obdobju 2020–2022). Ob tem je očitna razlika med priseljevanjem v času SFRJ in tistim od srede 1990-ih dalje. V preteklosti so bile slednje formalno obravnavane kot notranje, danes pa gre pri tem (z izjemo Hrvaške) za priseljevanje iz t. i. tretjih držav, za katere so določeni posebni pogoji za bivanje in delo v EU. Dodatna razlika je tudi v profilu priseljencev. Če je bilo na vrhuncu priseljevanja v SFRJ v obdobju 1970–1980 med vsemi priseljenci 55,37 % moških in 44,63 % žensk (Bučar Ručman, 2014), torej so se priseljevale družine, je za obdobje od srede 1990-ih dalje značilno izrazito priseljevanje moških. Najbolj očitno je to v letih 2004–2009, ko je bilo moških 77,4 % in žensk le 22,6 %, in v letih 2017–2021 66,8 % moških in 33,2 % žensk. Največ priseljencev prihaja v Slovenijo iz držav na tleh SFRJ, v povprečju v zadnjih 15 letih predstavljajo 65 % priseljencev (v dveh vrhuncih priseljevanje znaša delež več kot 80 % oziroma več kot 70 %) (graf 1). Poleg omenjenih priseljencev pa jih največ prihaja potem še iz drugih držav EU in drugih držav v Evropi. Skupaj priseljenci iz Evrope predstavljajo v zadnjih 15 letih med 92,5 % in 95,8 % vseh priseljencev v Slovenijo.

Vrhova priseljevanja v Slovenijo sta primarno vezana na delovne migracije priseljencev, ki v Sloveniji opravljajo fizično intenzivne poklice (gradbeništvo, gostinstvo, čiščenje itd.). Ob pomanjkanju lokalnih delavcev, ki bi bili pripravljene opravljati takšna dela za ponujena plačila, jih delodajalci aktivno novačijo predvsem na prostoru nekdanje skupne države. V številnih primerih je to vodilo tudi v njihovo ekstremno izkoriščanje in prekarnost, kjer je za podrejen položaj delavcev poskrbela tudi država in njena migracijska, nadzorstvena in tudi kazenska politika (npr. pogojevanje vstopa na trg dela in pridobitev osebnega delovnega dovoljenja s predhodnim dveletnim delom pri istem delodajalcu; odsotnost ustrezne zakonodaje in kadrov delovne inšpekcije, dolgoletna nedoločena minimalnih pogojev za namestitve tujih delavcev, nepreverjanje izpolnjevanja ključnih obveznosti in

pogojev podjetij, ki so napotovala delavce na delo v tujino, odsotnost kazenskega sankcioniranja kršitev delavskih pravic) (Bučar Ručman, 2014; Kanduč in Bučar Ručman, 2016; Mozetič idr., 2012). Na primeru kršenja delavskih pravic delavcev (migrantov) je bila zelo nazorno vidna povezava med neoliberalnimi pristopi, ki so pred pravice delavcev postavili interes kapitala.

Graf 3: Priseljevanje v Slovenijo 1995–2021

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (2023)

Navkljub zaostritvi odnosa do priseljavanja obstajajo številne dobre prakse, ki omogočajo vključevanje priseljencev v slovensko družbo. Njihova ključna značilnost in skupna točka je to, da se izvajajo neposredno na terenu, v lokalnem okolju in v lokalnih skupnostih. V nadaljevanju opisujemo nekatere od njih, v katere so vključeni tudi nekateri raziskovalci Inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU, med njimi soavtor pričujočega prispevka.

2 Družbena vključenost priseljencev v lokalno okolje – primeri dobrih praks

Pri načrtovanju svojega dela v zgoraj omenjenih dejavnostih največkrat uporabljamo metodo t. i. »lokalnih usmerjevalnih odborov«. Te sestavimo skupaj z deležniki, ki na lokalni ravni delajo na področju integracije priseljencev v družbo in na trg dela. Gre za šole, nevladne organizacije, različna društva, zavode za zaposlovanje, centre

za socialno delo, ljudske (angl. *grassroots*) organizacije, aktiviste, aktivne državljane, raziskovalne ustanove, gospodarske zbornice, Urad za integracijo in oskrbo migrantov, mestne/občinske uprave itd. Med te deležnike sodijo seveda tudi migranti z različnimi statusi (delovni migranti, prosilci za azil, osebe s statusom mednarodne zaščite, osebe s statusom združevanja družin, nedokumentirani migranti ...), ki najbolj vedo, kaj potrebujejo pri vključevanju v družbo. S sestanki, skupščinami, okroglimi mizami, delavnicami skušamo skupaj oblikovati dejavnosti in politike, ki smo jih sposobni izpeljati. Financiranje največkrat priskrbimo preko Evropskih razpisov, kot so npr. Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF), Interreg (Central Europe, Danube), Citizens, Equality, Rights, Values (CERV), Europe for Citizens, Erasmus+. V nadaljevanju se osredotočamo na primere dobrih praks, ki smo jih izpeljali v Ljubljani in Mariboru.

Predstavnica Slovenske filantropije v Mariboru ter starši otrok so v okviru »lokalnega usmerjevalnega odbora« v Mariboru opozorili na problematiko otrok s statusom mednarodne zaščite v poletnih mesecih, ko ni šole in se ne družijo s sošolci. Ker marsikdo od njih ni znal plavati, smo se odločili, da zanje organiziramo plavalni tečaj, ki je tako pokril vsaj tri izzive. Otroci so se pod strokovnim vodstvom trenerke naučili plavati oziroma so nekateri tudi premagali travme, ki so bile povezane z njihovim prečkanjem Egejskega morja v neprimernih plovilih. Družili so se s sovrstniki in tako koristno preživeli prosti čas. Na bazenu so bili tudi vidni in so na ta način seznanjali lokalno okolje s svojo prisotnostjo. Učili in komunicirali so v slovenskem jeziku in ga na ta način uporabljali in utrjevali tudi v poletnih mesecih. Nekatera društva so se odločila, da jim v tem času omogočijo tudi učenje instrumenta.

V Mariboru so Slovenska filantropija, Urad Vlade Republike Slovenije za integracijo in oskrbo migrantov, Mladinski kulturni center in nekatere migrantke identificirali tudi problem marginalizacije migrantk, predvsem tistih z mednarodno zaščito. Zato smo organizirali žensko skupino, ki jo je vodila psihologinja in je nagovarjala tako izzive pri vključevanju v družbo kot tudi zaznavala morebitne travme zaradi vojne in naporne poti v Evropo ali pa morebitne napetosti v družinah (Pehar in Gombač, 2021). Uspeh skupine, znotraj katere so se ženske družile, pripravljale hrano, se pogovarjale, obujale spomine ter nagovarjale izzive, s katerimi so se srečevale v vsakdanjem življenju, nas je kasneje spodbudil, da smo v Ljubljani organizirali podobno serijo srečanj »lokalnega usmerjevalnega odbora«, na katerih smo se

seznanili s situacijami migrantk v glavnem mestu. Soglašali smo, da je vključevanje na trg dela za njih velik izziv, zato smo skupaj z Mestno občino Ljubljana oblikovali program »Spremljanja na delovnem mestu« (angl. *job shadow*). Migrantke so tako nekaj dni v tednu preživele na ustanovi, kjer so se seznanile z delom, se učile potrebnih znanj in spretnosti, uporabljale slovenski jezik ter srečevale nove prijatelje. Sodelavkam na teh ustanovah so pokazale tudi svoje znanje in spretnosti, zato so v nekaj primerih nadaljevale sodelovanje z njimi. Mestna občina Ljubljana je v svoji mestni upravi spremljanje na delovnem mestu omogočila dvema migrantkama, dve sta se usposabljali na Radiu Študent, ena pa v Mednarodnem grafičnem in likovnem centru (MGLC). V Mariboru je osebo z mednarodno zaščito in osebo s statusom združevanja družine gostilo Lutkovno gledališče. V prav vseh primerih so bile ocene takšnega sodelovanja odlične. Zaradi takšnih izkušenj smo omenjeno dejavnost v obliki pripravnštva ponovili in dali priložnost tudi moškim. Tako smo v Mariboru udeleženke ponovno poslali v Lutkovno gledališče, pa tudi na Rdeči križ in v podjetje Zlati grič, kjer je udeleženka pripravnštva skrbela za stike z ukrajinskimi begunci. V Ljubljani sta oseba z mednarodno zaščito in prosilec za azil tamkajšnjemu Kulturnemu društvu Gmajna pomagala kot prevajalca in kulturna mediatorja. Za migrantke smo tudi organizirali ali pa sodelovali pri organizaciji t. i. »Ženskih krogov«, kjer so skupaj z ženskami iz lokalne skupnosti ustvarjale različne izdelke. Dober primer je bilo naše sodelovanje z deležniki iz Škofje Loke Zavod tri, kjer imajo večletne izkušnje z organizacijo takšnih skupin. Na ta način ženske skupaj ustvarjajo, se seznanjajo, družijo, vadijo slovenski jezik, razstavljajo svoje izdelke ter pridobivajo pomembne informacije o lokalnem okolju, v katerem so.

Na področje integracije migrantov na trg dela sodijo tudi tečaji podjetništva, ki smo jih za migrante organizirali na spletu (zaradi omejitev, ki so veljale ob širjenju koronavirusa) in v živo v Azilnem domu na Kotnikovi ulici v Ljubljani. S pomočjo usposobljenih predavateljev smo predstavili osnovne informacije s področja ustanavljanja in vodenja podjetij v Sloveniji, raziskali nekaj poslovnih idej ter se učili različnih spretnosti in veščin, ki so za to potrebne. Podjetništvo je naslavljala tudi iniciativa Trubarjeva na dlani. Z njeno pomočjo smo skušali promovirati migrantsko podjetništvo na Trubarjevi ulici v Ljubljani. Tega smo se lotili s serijo skupščin s podjetniki, ki so si želeli večjo prepoznavnost ulice v Ljubljani in v svetu. Oblikovani so bili spletna stran Trubarjeva na dlani, skupina Facebooka in Instagramov profil. S sodelovanjem z deležniki Teravera in Zavoda APIS smo na spletni strani objavljali življenjske zgodbe podjetnikov in informacije o njihovi dejavnosti, na Facebooku in

Instagramu pa vsakodnevne dogodke, ponudbo in akcije. Trenutno ima iniciativa 1.200 sledilcev na Facebooku in 600 na Instagramu. Trubarjeva ulica je na ta način postala prepoznavna kot nekaj posebnega v Ljubljani, zato se je povečal tako obisk turistov kot tudi domačega prebivalstva, hkrati pa odprla vrata za socialnoekonomsko vključenost priseljencev (Bez nec in Gombač, 2022).

Dogodki na javnih površinah ob določenih priložnostih, kot sta recimo dan migrantov (18. 12.) ali dan beguncev (20. 6.), so prav tako lahko pomemben pripomoček integracije, še posebej v kombinaciji s kulturnimi ali športnimi prireditvami, kulturnimi dogodki in predstavitvijo kulinarike. V različnih lokalnih skupnostih smo že organizirali ali pa pomagali organizirati razstave, športne dogodke, kino, gledališke in glasbene predstave, na katere smo povabili ljudi iz lokalne skupnosti. V Mariboru smo skupaj s Slovensko filantropijo, Rdečim križem, Karitasom, Mladinskim kulturnim centrom, Društvom Odnos, Mestno občino Maribor in Regionalno razvojno agencijo za Podravje – Maribor organizirali dogodek na glavnem mestnem trgu, ki se ga je udeležilo več kot tisoč ljudi. Redno sodelujemo na podobnem dogodku, po imenu Teden kultur, ki ga vsako leto v Novem mestu organizira Društvo za razvijanje prostovoljnega dela (DRPD).

Spregledati ne smemo še ene pomembne dejavnosti, namreč učenja in pomoči pri učenju slovenskega jezika. Ta po pričevanju migrantov zanje predstavlja velik izziv, je pa poleg izobrazbe eden od najpomembnejših pogojev za zaposlitev in socialno vključenost. Tečaji, ki jih nudita Urad Vlade Republike Slovenije za oskrbo in integracijo migrantov (180 ur ali 120 ur + 60 ur) in Zavod za zaposlovanje (60 ur), za večino niso dovolj, da po enem letu opravijo obvezni izpit A1 (Klun idr., 2022). V Mariboru smo tako na pobudo že omenjenega »lokalnega usmerjevalnega odbora« skupaj z Mladinskim kulturnim centrom organizirali trimesečni tečaj slovenskega jezika. Osebe z mednarodno zaščito, največ jih je bilo iz Etiopije in Eritreje, so se tako naučile najbolj nujnih slovenskih besed in fraz, ki so jih potrebovali v vsakdanjem življenju. Nekateri so se tam začeli učiti tudi pisati v latinici, saj imajo romski, ahmarski in tigrinjski jeziki svojo pisavo. Učili so se tudi lokalnih posebnosti in zgodovine Maribora. V primeru, da so dobili zaposlitev, jim je učiteljica pomagala pri imenih orodja, specifičnih izrazih, slengu. Naš tečaj je bil tako prilagojen vsakdanjemu življenju udeležencev, kar so ti zelo cenili. To je dokazovala njihova redna udeležba in pa veliko razočaranje, ko se je tečaj zaradi pomanjkanja sredstev oz. zaključka projekta zaključil. Med izvajanjem jezikovnih delavnic smo ugotovili,

da učitelji slovenščine kot drugega jezika nimajo dovolj primernih gradiv za poučevanje. Zato smo na pobudo Javnega zavoda Cene Štupar začeli z razvijanjem učnega načrta kulturnega usposabljanja, ki ga lahko uporabljajo migranti in strokovnjaki na področju jezikovnega izobraževanja. Gre za skupno delo več evropskih partnerjev, ki delijo znanje, izkušnje in že obstoječa gradiva iz svojih držav. Učni načrt bo vseboval kulturno gradivo (zgodbe, pesmi, recepte, šale, pogovore) in s t. i. »kulturnim gradivom« migrantom kar najbolj približal samo učenje jezika.

3 Zaključek

Meje med vsemi sicer nezdružljivimi kategorijami priseljencev se čedalje bolj brišejo. Prav ta sprememba je ključen premik k sekuritizaciji mednarodnih migracij (tj. naslavljanje migracij primarno kot varnostni izziv in tveganje). Vendar lahko sočasno prepoznamo tudi odstopanja, ko »naše« begunce tudi v državah EU (vključno s tistimi, ki so najbolj nenaklonjeni sprejemanju beguncev) sprejmejo odprtih rok in to v številkah, ki so mnogo večje kot tiste, kadar prihajajo tujci iz drugega kulturnega okolja in se uporablja retorika naravnih nesreč ter kriznega komuniciranja. Primerjava odnosa do beguncev iz Ukrajine leta 2022 in beguncev iz Sirije leta 2015 najbolj nazorno razkriva te dvojne standarde (Bučar Ručman, 2022). Odnos do beguncev iz Ukrajine kaže, da so lahko begunci sprejeti in vključeni brez večjih težav.

Takšen od zgoraj navzdol odnos je ključnega pomena za širšo družbenopolitično klimo, solidarnost in sobivanje ljudi. Pogosto je prav odnos do priseljencev lakmusov papir, ki kaže na širše razmere v družbi, prisotnost (ne)strpnosti in (ne)razumevanje pomena družbenega vključevanja vseh posameznikov.

V nasprotju z omenjenim od zgoraj navzdol vodenim procesom vključevanja/izključevanja so na področju integracije migrantov pomembno vlogo začele prevzemati različne participativne iniciative, povezave, skupine, ki delujejo v lokalnem okolju in od spodaj navzgor (ali celo samo spodaj, neposredno na lokalnem družbenem terenu) po principih t. i. participativne demokracije. V prispevku predstavljene dejavnosti so le nabor nekaterih takšnih vsebin. Njihova najpomembnejša dodana vrednost ob ciljnih vsakega projekta pa je, da se je vzpostavila obširna neformalna mreža institucij, organizacij in ljudi, ki delajo na področju integracije, človekovih pravic, medkulturnega dialoga, svobode gibanja,

podpore marginaliziranim skupinam. Če namreč ta mreža deluje v skupno smer, potem se izzivi po navadi ustrezno nagovorijo in rešujejo.

Literatura

- Albahari, M. (2015). *Crimes of peace: Mediterranean migrations at the world's deadliest border*. University of Pennsylvania Press.
- Anderson, B. (2010). Migration, immigration controls and the fashioning of precarious workers. *Work, Employment and Society*, 24(2), 300–317. doi:10.1177/0950017010362141
- Bade, K. (2005). *Evropa v gibanju: migracije od poznega 18. stoletja do danes*. Založba *Cf.
- Bezcec, B. in Gombač, J. (2022). New migration policies and innovative practices: Slovenia between bordering and inclusion. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 36(2), 250–265. doi:10.1080/13511610.2022.207124016
- Bučar Ručman, A. (2014). *Migracije in kriminaliteta: Pogled čez meje stereotipov in predsodkov*. Založba ZRC SAZU.
- Bučar Ručman, A. (2022). Slovenija in begunske migracije: primerjava odnosa do beguncev iz Bosne in Hercegovine, Sirije in Ukrajine. V G. Meško in I. Kokoravec (ur.), *8. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: cilji trajnostnega razvoja in varnost v lokalnih skupnostih* (str. 165–178). Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba.
- Castles, S. (2000). *Ethnicity and globalization*. Sage.
- Castles, S. in Miller, M. J. (1998). *The age of migration: International population movements in the modern world*. Palgrave Macmillan. doi:10.1007/978-1-349-26846-7
- Cohen, R. (2006). *Migration and its enemies: Global capital, migrant labour and the nation-state*. Ashgate.
- Josipovič, D. (2006). *Učinki priseljevanja v Slovenijo po drugi svetovni vojni*. Založba ZRC SAZU.
- Kanduč, Z. in Bučar Ručman, A. (2016). Razredna vojna, delo in migracije: primer delavcev migrantov v Sloveniji. *Dve Domovini*, 43, 77–89.
- Klun, L., Alali, A. in Gombač, J. (2022). Vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem iz perspektive staršev in otrok beguncev. *Dve domovini: razprave o izseljenstvu*, 56, 149–168.
- Lukšič-Hacin, M. (1999). *Multikulturalizem in migracije*. Založba ZRC SAZU.
- Mozetič, P., Pavlišič, S. in Pistotnik, S. (2012). *Migracije in prekernelnost. Agencijsko delo migrantov v Sloveniji*. http://www.njnetwork.org/IMG/pdf/MIGRACIJE_IN_PREKERNOST_AGENCIJSKO_DELO.pdf
- Pehar, A in Gombač, J. (2021). »It is not too bad in Slovenia, but it could be much better«: Inclusion of asylum seekers and refugees at the borders of Europe. V M. Bufon, T. H. Malloy in C. H. Williams (ur.), *Societies and spaces in contact: Between convergence and divergence* (str. 169–182). P. Lang.
- Statistični urad Republike Slovenije. (2023). *Selitveno gibanje prebivalstva, občine, Slovenija, letno*. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/05I2002S.px/>
- Weber, L. in Bowling, B. (2008). Valiant beggars and global vagabonds: Select, eject, immobilize. *Theoretical Criminology*, 12(3), 355–375. doi:10.1177/13624806080933

